

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 279/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Baricovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v čase podania sťažnosti Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica, zastúpeného Mgr. Romanom Tomanom, PhD., advokátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, proti postupom a rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4T/36/2018 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/24/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. augusta 2019 domáha vyslovenia porušenia svojej osobnej slobody podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4T/36/2018 a postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/24/2019 (ďalej len „napadnutý postup“), a to na základe tvrdení sťažovateľa, že v konaní o väzbe nebolo rozhodnuté o jeho námietkach zaujatosti a že jeho väzba nebola dôvodná.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol 29. októbra 2018 obžalovaný spolu s ďalšími spoluobžalovanými pre viacero zločinov (zločin založenia zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi, obzvlášť závažný zločin

úkladnej vraždy). V prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom je stíhaný väzobne. Do väzby bol vzatý 6. marca 2017.

3. Špecializovaný trestný súd uznesením č. k. BB-4T/36/2018-14558 z 13. novembra 2018 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 50/2018 z 29. novembra 2018 podľa § 238 ods. 3 Trestného poriadku rozhodol o tom, že sťažovateľa aj po podaní obžaloby ponecháva vo väzbe z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku.

4. V čase podania ústavnej sťažnosti v sťažovateľovej veci prebiehalo hlavné pojednávanie a sťažovateľ zároveň požiadal o prepustenie z väzby.

5. (A) Sťažovateľ podal 3. apríla 2019 námietku zaujatosti proti celému senátu 4T. Dôvodom námietky bola skutočnosť, že sťažovateľ v úvode hlavného pojednávania 3. apríla 2019 poukázal na nezákonnosť (čítania) výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] z prípravného konania uskutočneného 30. novembra 2017. Najprv sťažovateľ poukázal na konkrétne nezákonnosti, potom bolo zaprotokolované vyjadrenie prokurátora a predseda senátu napokon uviedol, že „*platí to, čo uviedol prokurátor*“. Dôvodom námietky bolo najmä toto vyjadrenie predsedu senátu.

6. Špecializovaný trestný súd 9. apríla 2019 sťažovateľa listom informoval, že na námietku neprihliada, pretože sa týka postupu súdu v konaní.

7. (B) Neskôr, 24. apríla 2019, podal sťažovateľ ďalšiu námietku zaujatosti proti predsedovi senátu 4T po tom, keď podľa sťažovateľa mali vzájomnú diskusiu pri nahliadaní do spisu. Špecializovaný súd sťažovateľa listom informoval, že na námietku sa neprihliada, pretože nebola podaná bezodkladne, tak ako to vyžaduje § 31 ods. 5 Trestného poriadku (*Námietku zaujatosti je strana povinná vzniesť bez meškania, len čo sa dozvedela o dôvodoch vylúčenia. Úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní s výnimkou neodkladného alebo neopakovateľného úkonu.*). Sťažovateľ oponuje, že sa mohol poradiť s advokátom až tesne pred podaním námietky.

8. (C) Sťažovateľ 13. júna 2019 vzniesol ďalšiu námietku zaujatosti proti celému senátu 4T, pretože tento senát mal v uznesení z 12. júna 2019 prejudikovať rozhodnutie. O tejto námietke nebolo podľa sťažovateľa nikdy rozhodnuté.

9. Sťažovateľ je presvedčený, že na základe popísaných udalostí bolo porušené jeho právo na osobnú slobodu. Navrhuje vydať nález s výrokmi, ktoré vyjadrujú aj dôvod porušenia osobnej slobody, a preto ich ústavný súd uvádza v plnom znení:

9.1. „*Základné právo [REDAKOVANÉ] na rozhodnutie o zákonitosti väzby nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4T/36/2018 a jeho uznesením č.k. BB-4T/36/2018-15775 z 12. júna 2019 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/24/2019 a jeho uznesením sp. zn. 3Tost/24/2019 z 26. júna 2019 v súvislosti s nerozhodnutím o námietke zaujatosti [REDAKOVANÉ] voči senátu 4T datovanej dňa 03. apríla 2019 doručenej Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica dňa 08. apríla 2019 porušené bolo.*“

9.2. „Základné právo [REDAKOVANÉ] na rozhodnutie o zákonitosti väzby nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4T/36/2018 a jeho uznesením č.k. BB-4T/36/2018-15775 z 12. júna 2019 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/24/2019 a jeho uznesením sp. zn. 3Tost/24/2019 z 26. júna 2019 v súvislosti s nerozhodnutím o námietke zaujatosti [REDAKOVANÉ] voči predsedovi senátu 4T datovanej dňa 24. apríla 2019 doručenej Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica dňa 26. apríla 2019 porušené bolo.“

9.3. „Základné právo [REDAKOVANÉ] na rozhodnutie o zákonitosti väzby nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4T/36/2018 a jeho uznesením č.k. BB-4T/36/2018-15775 z 12. júna 2019 v súvislosti s nerozhodnutím o námietke zaujatosti [REDAKOVANÉ] voči senátu 4T datovanej dňa 13. júna 2019 doručenej Špecializovanému trestnému súdu, pracovisko Banská Bystrica dňa 18. júna 2019 porušené bolo.“

9.4. „Základné právo [REDAKOVANÉ] na slobodu a bezpečnosť, právo na zákonné a preskúmateľné väzobné rozhodnutie a právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 3, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica č.k. BB-4T/36/2018-15775 z 12. júna 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Tost/24/2019 z 26. júna 2019 porušené bolo.“

9.5. „Uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica č.k. BB-4T/36/2018-15775 z 12. júna 2019 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Tost/24/2019 z 26. júna 2019 zrušuje a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky prikazuje neodkladne prepustiť [REDAKOVANÉ] z väzby na slobodu.“

9.6. „[REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 5.000,- €, ktorú mu je povinný zaplatiť Špecializovaný trestný súd a v sume 5.000,- €, ktorú mu je povinný zaplatiť Najvyšší súd Slovenskej republiky, to všetko do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

9.7. „Špecializovaný trestný súd a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia na účet právneho zástupcu Mgr. Romana Tomana, PhD., so sídlom Rudnayovo námestie 1, Bratislava do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

10. Vec sťažovateľa bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi. Sudca Miloš Maďar bol uznesením č. k. II. ÚS 334/2019-6 zo 7. novembra 2019 vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa. V súlade s čl. III bodom 1 písm. a)

označeného rozvrhu práce bola vec pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi. V súlade s čl. XI bodom 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 bola táto vec prerokovaná v zložení senátu uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť návrh podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (z posledného obdobia napr. I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

12. Ústavný súd konštatuje, že predmetná vec je charakteristická tou skutočnosťou, že ide o konanie o väzbe po podaní obžaloby, a preto sa vo veci prelína režim hlavného pojednávania a režim konania o väzbe.

13. Na tomto mieste ústavný súd chce vysvetliť, že práve v záujme ochrany osobnej slobody je žiaduce výstižne a štruktúrne formulovať argumentáciu v ústavnej sťažnosti, o to viac, ak sa týka procesne zložitých vecí. V predmetnej veci nebolo ľahké vystihnúť jej podstatu, a tak poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa. Vzhľadom na význam osobnej slobody ústavný súd vždy citlivo a dôkladne preskúmava ústavné sťažnosti týkajúce sa osobnej slobody bez ohľadu na to, či sťažovateľ podáva vo svojej veci množstvo sťažností, tak ako je to v tomto prípade.

14. Sťažovateľ v podstate cez konanie o väzbe polemizuje nielen s väzbou, ale aj s priebehom pojednávania o veci samej. Nestrannosť je komponentom osobnej slobody tak v konaní o vine a treste, ale aj v konaní o väzbe (II. ÚS 428/2020, BAŞ v. Turecko, sťažnosť č. 66448/17, rozhodnutie z 3. marca 2020, § 87).

15. (A) Sťažovateľ namieta, že rozhodnutie väzobného súdu porušilo jeho právo na rozhodnutie nestranným súdom o osobnej slobode, pretože súdy nerozhodli o námietke zaujatosti z 3. apríla 2019.

16. Sťažovateľ v súvislosti s jednou svedeckou výpoveďou (porov. bod 5 tohto uznesenia) nadobudol presvedčenie, že konajúci senát stráni obžalobe – prokurátorovi. Z toho vyplývali pre sťažovateľa dôvodné pochybnosti o objektívnej nezaujatosti senátu 4T.

17. Na túto námietku zareagoval listom predseda senátu listom z 9. apríla 2019. Argumentoval, že zákonnosť výsluchu svedka v trestnom procese upravuje § 263 a nasl. a tiež § 119 a nasl. Trestného poriadku, z čoho je podľa predsedu senátu zrejmé, že ide o procesný postup súdu v konaní. Na základe tohto sťažovateľovi oznámil, že o jeho námietke zaujatosti celého senátu 4T súd konať nebude, lebo dôvodom námietky je len procesný postup súdu v konaní (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku).

18. Ústavný súd uvádza, že v záujme riadneho priebehu trestného konania umožňuje Trestný poriadok nekonať o niektorých námietkach, pasívne na ne zareagovať. V právnom štáte je však žiaduce, aby orgány verejnej moci reagovali na všetky podnety jednotlivcov (čl. 46 ods. 1 ústavy, v širšom zmysle čl. 27 ods. 1 ústavy).

19. Ústavný súd preto konštatuje, že špecializovaný súd v záujme právnej istoty sťažovateľa ho listom informoval o spôsobe vybavenia jeho námietky s tým, že list obsahoval objasnenie dôvodov, z akých súd o jeho námietkach nekonal. Sťažovateľ na úrovni petitu, teda v jadre sťažnosti tvrdí, že procesný komponent osobnej slobody mal byť porušený nerozhodnutím o námietke. Z prieskumu ústavným súdom však vyplýva, že špecializovaný trestný súd nepostupoval procesne svojvoľne, keď na základe vyhodnotenia námietky ako takej námietky, na ktorú sa neprihliada, o nej nekonal a o tomto nekonaní a jeho dôvodoch sťažovateľa vyrozumel. Špecializovaný súd teda v podstate o námietke rozhodol. Navyše, vo veci sa otvára aj otázka včasnosti podania sťažnosti. V čase doručenia listu predsedu senátu (10. apríla 2019) už sťažovateľ mal vedomosť, že orgán verejnej moci sa nebude vecou ďalej zaoberať. Ústavná sťažnosť bola však podaná až 30. augusta 2019, teda oneskorene. Napokon možno uviesť, že sťažovateľ mohol vyjadriť námietky zaujatosti aj v ďalšom konaní. Pretože súd námietky posúdil, voči listu je ústavná sťažnosť oneskorená a námietky boli ďalej namietateľné, ústavný súd v tejto časti sťažnosť odmietol.

20. (B) Obdobná procesná situácia nastáva aj pri ďalšej námietke zaujatosti, a to voči predsedovi senátu 4T, a to z dôvodu, že s ním predseda senátu pri nahliadaní do spisu neformálne, „mimoprocesne“ dohadoval postup v konaní a zníženie trestu. Predseda senátu odpovedal listom z 29. apríla 2019, že na námietku sa nebude prihliadať, pretože nebola podaná bezodkladne. Sťažovateľ na úrovni petitu, teda v jadre sťažnosti tvrdí, že procesný komponent osobnej slobody mal byť porušený nerozhodnutím o námietke. List bol sťažovateľovi doručený 29. apríla 2019. Orgán verejnej moci tak na námietku reagoval. Sťažnosť na ústavný súd však bola podaná až 30. augusta 2019, teda opätovne oneskorene.

21. (C) Špecializovaný súd uznesením z 12. júna 2019 rozhodol, že zamietá sťažovateľovu žiadosť o prepustenie z väzby. Nasledujúci deň namietol sťažovateľ zaujatosť senátu, pretože formulácie v rozhodnutí o nevyhovení žiadosti o prepustenie mali naznačovať napätie s prezumpciou neviny. Okrem toho podal sťažnosť proti zamietnutiu žiadosti o prepustenie, kde argumentoval rovnako.

22. Z obsahového a časového kontextu týchto podaní a zo skutočnosti, že námietku adresoval listom predsedovi senátu, vyplýva, že sa ňou predseda senátu už nezaoberal, pretože súd rozhodol o veci predchádzajúci deň, a preto je ústavne akceptovateľné, že sa ním už prvostupňový súd, resp. jeho predseda nezaoberal. K námietkam týkajúcim sa nestrannosti možno ešte dodať, že ak smerujú aj na konanie o vine a treste, možno ich ešte namietat v dovolacom konaní na základe § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku (*Dovolanie možno podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný*

v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania).

23. (D) Napokon ústavný súd preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o nevyhoveniu žiadosti o prepustenie z väzby.

24. Ústavný súd sa dôkladne oboznámil s námietkami sťažovateľa k jednotlivým dôvodom väzby. K námietke, podľa ktorej ak väzobný súd argumentuje rozsiahlou trestnou činnosťou, tak prejudikuje rozhodnutie, ústavný súd uvádza, že ak daný rozsah nie je izolovaný, bez kontextu s väzbou, nemusí byť apriórne vylúčený ako zložka argumentácie. Vo vzťahu k útekovej väzbe súvisiacej s kontaktmi v Českej republike ústavný súd uvádza, že sťažovateľ a väzobný súd ponúkajú odlišné akcenty na tam prítomné fakty. Ústavný súd však konštatuje, že v predmetnej veci nenašiel taký rozdielový fakt, ktorý by vzbudil obavu z neústavného zásahu do sťažovateľovej osobnej slobody. Ústavný súd rozumie komplexnej obrane sťažovateľa proti väzbe, ale zistil, že viac než k otázkam odôvodnenosti väzby sú jeho argumenty polemikou s dokazovaním na hlavnom pojednávaní, a teda s meritórnymi otázkami veci. Vo všeobecnosti by určité závažné fakty vyplývajúce z hlavného pojednávania mohli smerovať k úvahe o dôvodnosti väzby, ale v predmetnej veci ústavný súd takéto dôvody nenašiel.

25. Z uvedených dôvodov je zrejmé, že namietaným postupom súdov nemohlo dôjsť k porušeniu práva na inú právnu ochranu, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu oneskorenosti (časť A, B), resp. zjavnej neopodstatnenosti (časť C, D).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu